

*Лотош О.М.**

АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПРОБЛЕМІ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

З метою забезпечення сталого функціонування економіки та захисту економічної безпеки, держава може здійснювати заходи з обмеження залучення іноземних інвестицій. Для цього, як правило, визначаються певні галузі, виробничі ланцюги чи навіть окремі підприємства, де участь іноземних ін-весторів обмежено або заборонено. До галузей, які мають стратегічне значення для національної економіки, можуть відноситись: енергетика, військово-промисловий комплекс, комунікації та транспорт тощо. В таких випадках над підприємствами галузі зберігається державний або національний контроль, а окремі галузі або види виробництва залишаються у державній власності. Наприклад в Китаї до останнього часу було заборонено залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з метою забезпечення національної безпеки до наступних видів діяльності: агенції новин, радіо та телебачення, програмування; виробництво друкованої, аудіо та відеопродукції; військова продукція, добування та обробка корисних копалин. А згідно нового антимонопольного закону, який вступив у дію з серпня 2008 року, регулювання стосовно державних компаній, повинно здійснюватись виходячи з інтересів національної економіки та національної безпеки [1].

Прикладом обмежень може слугувати авіаційна галузь розвинутих країн. Згідно законодавств США та ЄС компанії, які здійснюють авіаційні перевезення повинні бути під контролем національного власника. В 2007 році було підписано Угоду про відкрите небо, яка надала можливість, як європейським авіакомпаніям здійснювати рейси до США з будь-якого аеропорту ЄС, так і американським відповідно до країн Європи. Але попри значний прогрес у знятті обмежень з світового ринку авіаперевезень, регулювання з питань власності авіакомпаній залишається незмінним: більша частка власності європейської авіакомпанії повинна залишатися в руках її громадян. Звісно, що це перешкоджає транснаціональним злиттям та поглинанням та глобалізації цього ринку. США активно просувають питання подальшої лібералізації цього ринку в надії отримати можливість для інвестиційних інтервенцій. Але в той же час Конгрес США досі залишає чинною вимогу, згідно якій, американські авіакомпанії мають бути під американським (національним) контролем [2].

В умовах загострення конкуренції на міжнародних фінансових ринках концентрація капіталу стає важливою умовою функціонування економічної системи [3]. Занадто ліберальне регулювання фінансового сектору країни може призвести до значної концентрації закордонного капіталу, та витіснення національного. Це є особливо актуальним для країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою. Адже дочірні компанії фінансових установ з розвинутих країн мають значно більші можливості із залучення фінансових ресурсів та на значно вигідніших умовах. Тому регуляторна політика залучення ПІІ часто застосовується у банківському секторі економіки. Адже ця галузь має суттєвий вплив на

* аспірант економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: проф. Климко Г.Н.

економіку країни, розвиток підприємництва та торгівлі, а в разі ринкових відмов може навіть спровокувати економічну кризу. Недостатня урегульованість процесів створення та функціонування банківських установ може значною мірою поглибити наслідки кризи навіть в розвинутих країнах. Тому процеси відкриття, функціонування, реструктуризації фінансових установ повинні бути більше врегульовані з огляду на можливий вплив на національну економічну безпеку (НЕБ) країни. Адже такі чинники, як падіння ВВП, зростання безробіття, криза фінансової системи, зниження добробуту населення безпосередньо і негативно впливають на економічну безпеку. Прикладом досить жорсткого регулювання процедури створення банків може бути Китай. Для того, щоб надавати банківські послуги у місцевій валюті в Китаї треба отримати право зареєструвати місцевий акціонерний банк. Таким чином уряд країни регулює кількісний та якісний склад учасників цього сектору економіки, а функціонування банків в межах місцевого регулювання дозволяє суттєво обмежувати потенційні негативні наслідки діяльності цих установ. Так влітку 2007 року в черзі на отримання цього права були такі банки, як J.P.Morgan, Deutsche Bank, Societe Generale SA, і це була тільки частина із чотирьох партій банків, які очікували отримання можливості проведення місцевого акціонування [4].

В багатьох розвинутих країнах існують спеціальні установи, до функцій яких належать дії з обмеження можливих негативних впливів іноземних інвестицій. В США, як орган із здійснення функції обмеження залучення іноземних інвестицій, діє Комітет з іноземного інвестування (U.S.Committee on Foreign Investments або CFIUS), до компетенції якого належить перевіряти, чи не зашкодить пропонована іноземна інвестиція інтересам США. Відповідно, в разі негативного висновку або результатів розслідування Комітету, здійснення іноземної інвестиції буде заблоковано. Основний критерій оцінки Комітету – чи не зашкодить іноземна інвестиція економічній або національній безпеці США. В багатьох розвинених країнах, наприклад: Велика Британія, Японія та Німеччина законодавче регулювання залучення іноземних інвестицій завжди дозволяє використати національну безпеку, як ґрунт для відмови у здійсненні ПІІ [5]. Підсумовуючи вищенаведені приклади, можна із впевненістю стверджувати, що для захисту національної економічної безпеки таки варто вдаватися до здійснення регулювання та обмежень в процесі залучення іноземних інвестицій.

Література

1. Marchick D.M., Slaughter M.J. Global FDI Policy: Correcting a Protectionist Drift. -New York: Council on Foreign Relations. -2008. – P. 9
2. Hönighaus R. USA wollen Luftfahrtmarkt global öffnen // Financial Times Deutschland, 16.05.08, - S. 6
3. Ковальчук А.Т. Финансовое право в рыночных системах (теоретическое исследование в практическом контексте). – К.: Парламентское издательство, 2008. – С. 362
4. MacDonald A., Leow J. Transfer reflects eye on China // The Wall Street Journal, 19.07.07,- P.21
5. Graham E.M., Marchick D.M. US national security and foreign direct investment. - Washington, DC: Institute for International Economics, 2006. – P. 58, 78,124,164